

Beste deelnemers aan de tweede ronde,

Hieronder tref je een deel van het gelezen pensum aan. De 17 vragen over dit gedeelte vind je op de andere blaadjes. Deze mag je losscheuren van de tekst om het beantwoorden van de vragen te vergemakkelijken.

Voor dit gedeelte van de tweede ronde heb je 75 minuten de tijd.

καλήν τύχην ὑμῖν εὐχόμεθα

Καί κως τὸν Ἄμασιν εὐτυχέων μεγάλως
20 ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ οἱ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές.
Πολλῶ δὲ ἔτι πλεῦνός οἱ εὐτυχίης γινομένης γράψας ἐς
βυβλίον τάδε ἐπέστειλε ἐς Σάμον· Ἄμασις Πολυκράτει
ᾧδε λέγει. Ἦδὺ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον
εὖ πρήσσοντα, ἐμοὶ δὲ αἰ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέ-
25 σκουσι, ἐπισταμένῳ τὸ θεῖον ὡς ἔστι φθονερόν. Καί κως
βούλομαι καὶ αὐτὸς καὶ τῶν ἄν κήδωμαι τὸ μὲν τι εὐτυχέειν
τῶν πρηγμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν, καὶ οὕτω διαφέρειν
τὸν αἰῶνα ἐναλλάξ πρήσσων ἢ εὐτυχέειν τὰ πάντα. Οὐδένα
γάρ κω λόγῳ οἶδα ἀκούσας ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτε-
30 λεύτησε πρόρριζος, εὐτυχέων τὰ πάντα. Σὺ ὧν νῦν ἐμοὶ
πειθόμενος ποίησον πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιάδε· φροντίσας
τὸ ἄν εὖρης ἐόν τοι πλείστου ἄξιον καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολο-
μένῳ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε οὕτω
ὄκως μηκέτι ἦξει ἐς ἀνθρώπους. Ἦν τε μὴ ἐναλλάξ ἦδη
35 τῶπὸ τούτου αἰ εὐτυχίαι τοι τῆσι πάθησι προσπίπτωσι,
τρόπῳ τῷ ἐξ ἐμεῦ ὑποκειμένῳ ἀκέο.

20 ἐπιμελής	zorgwekkend
28 ἐναλλάξ πρήσσω	in wisselende situaties verkeren
30 πρόρριζος	geheel en al, volkomen
34 ἐναλλάξ	afwisselend
36 ὑπόκειμαι	voorgesteld zijn

Vervolg tekst op pagina 2

Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης καὶ νόῳ λαβὼν ὡς
οἱ εὖ ὑπετίθετο Ἄμασις, ἐδίζητο ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα τὴν
ψυχὴν ἀσθηεῖ ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων, διζήμενος δὲ
40 εὔρισκε τόδε. Ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρει χρυσόδετος,
σμαράγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔργον δὲ ἦν Θεοδώρου τοῦ
Τηλεκλέος Σαμίου.

Ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλεῖν, ἐποίηε τοιάδε·
πεντηκόντερον πληρώσας ἀνδρῶν ἐσέβη ἐς αὐτήν, μετὰ δὲ
45 ἀναγαγεῖν ἐκέλευε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐκάς
ἐγένετο, περιελόμενος τὴν σφρηγίδα πάντων ὁρώντων τῶν
συμπλόων ρίπτει ἐς τὸ πέλαγος. τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε,
ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία συμφορῇ ἐχρᾶτο.

39 ἀσάομαι	bedroefd zijn om
40 ἡ σφρηγὶς	zegelring
40 χρυσόδετος	in goud gevat
41 ἡ σμάραγδος	smaragd
44 μετὰ	daarna
45 ἀνάγω	in zee steken, uitvaren
46 περιαιρέω	afdoen
46 ἡ σφρηγὶς	zegelring
47 ὁ σύμπλοος	medeopvarende

1. Regels 21/22: zet alle vette woorden die in het enkelvoud staan om in het correcte (overeenkomstige) meervoud. (5 punten)
Πολλῶ δὲ ἔτι **πλεϋνός** οἱ **εὐτυχίης** γινομένης **γραψας** ἔς **βυβλίον** τάδε **ἐπέστειλε** ἔς Σάμον.
2. Noteer de syntactische functie (bijv. onderwerp, gezegde, bijwoordelijke bepaling) in de zin van de volgende woorden: (4 punten)
 - a. regel 20 ἐπιμελής
 - b. regel 24 ἐμοί
 - c. regel 36 τρόπῳ
 - d. regel 43 ταύτην
3. Regel 23 ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον. Met deze woorden duidt Amasis de relatie tussen hem en Polykrates aan. Citeer uit het vervolg het tekstelement (t/m regel 36), waaruit blijkt dat dit niet een louter formele relatie was. (2 punten)
4. Citeer het Griekse tekstelement uit de context dat als onderwerp fungeert bij: (4 punten)
 - a. regel 25 ἐπισταμένῳ
 - b. regel 25 ἔστι
 - c. regel 31 φροντίσας
 - d. regel 34 ἤξει
5. In het Nederlands zijn veel woorden aan het Oud-Grieks ontleend. Zoek vijf Oud-Griekse woorden uit deze tekst die voortleven in een nu nog gebruikt Nederlands woord. Beantwoord deze vraag door het citeren van het betreffende Griekse woord en het noteren van het betreffende Nederlandse woord. N.B.: Namen worden niet goed gerekend! (5 punten)
6. Vertaal regel 37 t/m regel 42. (17 punten)

7. De volgende regels komen uit een ander deel van de teksten die je hebt gelezen. Maar Help! De Inktvraat van het Kindermuseum heeft toegeslagen. Drie woorden zijn beschadigd! Welke woorden zijn juist? Noteer het juiste woord. (6 punten)

Καμβύσεω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον xxxx ἐποίησαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι
στρατηρίην ἐπὶ Σάμον τε καὶ yyyy τὸν Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμον zzzz.

xxxx =	yyyy =	zzzz =
στρατευομένεω	Πολυκράτεια	ἐπαναστάς
στρατευομένοι	Πολυκράτεος	ἐπανάστος
στρατευομένος	Πολυκράτην	ἐπαναστῶν
στρατευομένου	Πολυκράτης	ἐπανέστη

8. Noteer voor elk van de volgende werkwoordsvormen in welke modus die vorm staat en waarom die modus gebruikt is: (4 punten)

a.	regel 26	κήδωμαι
b.	regel 31	ποίησον
c.	regel 32	εὔρης
d.	regel 39	ἀσηθείη

9. De Griekse geschiedschrijver Diodoros Siculus schrijft over Polykrates het volgende:

Polykrates, de heerser over de Samiërs, had vriendschap gesloten met Amasis. Omdat Polykrates zowel tegen zijn eigen burgers als tegen de vreemdelingen die Samos aandeden op gewelddadige wijze tekeering, stuurde Amasis, naar men zegt, eerst gezanten naar hem toe om hem tot gematigdheid aan te sporen. Toen Polykrates geen aandacht schonk aan zijn woorden, schreef Amasis hem een brief, waarin hij de vriendschap en de goede betrekkingen met hem opzegde. Want hij wilde niet dat hem kort daarna verdriet zou overkomen. Hij beseftte namelijk heel goed dat het Polykrates slecht zou vergaan, als hij op die manier doorging zijn macht uit te oefenen. Men zegt dat de Grieken hem bewonderden om zijn sympathieke houding en omdat datgene wat hij Polykrates gezegd had kort daarna uitkwam.

Het verhaal van Diodoros Siculus verschilt op belangrijke punten van dat van Herodotos. Geef drie verschilpunten aan en baseer je antwoord ook op een ander deel van de door jou gelezen tekst. (6 punten)

10. In boek 1, caput 32 laat Herodotos de Atheense staatsman Solon zeggen: "Ik weet dat het goddelijke jaloers is en graag verwarring sticht."
- Met welke Griekse woorden schrijft Amasis ditzelfde in regels 19-36 aan Polykrates? (2 punten)
 - Met welk Grieks woord (niet in de tekst opgenomen) wordt te grote menselijke voorspoed dat ongetwijfeld door de goden afgestraft wordt, aangeduid? (2 punten)
11. regels 19-36. Wat is in de ogen van Amasis het beste leven? Geef antwoord in het Nederlands. (2 punten)
12. Regels 34 t/m 36:
Leg in eigen woorden uit wat Amasis met deze zin bedoelt en hoe Polykrates dit advies opvolgt. (4 punten)
13. In het toneelstuk Polykrates legt de schrijfster Hedwig Hensen bij Amasis de volgende woorden in de mond:
'Kies een enkel ding dat u dierbaar is, en werp het weg, in het stof, daar voor uw voeten, of verder nog, veiliger nog, in zee, waar de goden het ontvangen.'
Van welke woorden uit deze tekst is de uitspraak 'waar de goden het ontvangen' een interpretatie? (2 punten)
14. Wat wordt bedoeld met: citeer het Grieks. (3 punten)
- regel 37 ταῦτα
 - regel 43 αὐτήν
 - regel 44 αὐτήν
15. Hieronder tref je de regels 44 t/m 47 aan, evenals de vertaling van deze passage door van Dolen.

πεντηκόντερον πληρώσας ἀνδρῶν ἐσέβη ἐς αὐτήν, μετὰ δὲ ἀναγαγεῖν ἐκέλευε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐκὰς ἐγένετο, περιελόμενος τὴν σφρηγίδα πάντων ὀρώντων τῶν συμπλόων ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος.

" Daarvoor bemande hij een van zijn vijftigriemers en scheepte zich in, waarna hij het bevel gaf in zee te steken. Op grote afstand van het eiland pakte hij zijn zegelring en gooide die onder de ogen van de hele bemanning in de golven."

De vertaler van Dolen heeft op meerdere plaatsen gekozen voor een andere

zinsstructuur dan het Griekse origineel heeft. Toon dit aan en gebruik hiervoor het hele citaat. (6 punten)

16. Lees het onderstaande verhaal van het vrouwtje van Stavoren. Noteer twee elementen waarin dit verhaal afwijkt van het verhaal van Polykrates. (4 punten)

Toen Stavoren nog een zeehaven en rijke koopstad was lieten de inwoners, 'de verweende kinderen van Stavoren', uit pure verwaandheid zelfs hun stoepen (soms ook: de luifels boven hun deuren) met goud beslaan. De rijkste van allen was een trotse weduwe. Op een dag stuurde zij een van haar schippers er op uit om voor haar het allerkostbaarste te zoeken. De schipper reist de hele wereld af maar kan niets vinden wat zijn vrouw niet heeft, totdat hij in Dantzig aan de Oostzee prachtiger koren vindt dan hij ooit gezien heeft. Dit moet het kostbaarste op aarde zijn, denkt hij. Hij laadt zijn schip er mee vol en zeilt terug naar huis. Maar hij heeft buiten zijn meesteres gerekend: die vindt het nog niet eens voor haar varkens goed genoeg en beveelt hem het aan bakboord -- hij had het aan stuurboord ingeladen -- in zee te werpen. Een oude bedelaar smeekt haar hierop terug te komen: anders zal zij eens zo arm worden dat zij zelf om brood zal moeten bedelen. Spotlachend trekt de hoogmoedige een gouden ring van haar vinger en werpt hem in de haven: 'Zo min als deze ring ooit zal terugkomen, zo min kan ik arm worden.' Maar de volgende dag al vindt haar meid de ring in de buik van een vis en voor de weduwe van de schrik kan bekomen, krijgt ze de ene onheilstijding na de andere te verwerken. Haar schepen vergaan, haar pakhuizen vliegen in brand en haar land wordt door de zee verzwolgen. Ze verarmt zo snel dat ze weldra moet gaan bedelen om een stukje brood. En op de plaats waar het graan in zee is geworpen ontstaat een zandbank, die de haven van Stavoren ontoegankelijk maakt, zodat de rijke koopstad vervalst. Op die zandbank, het Vrouwenzand, groeit ter gedachtenis het vrouwenkoren, een helmplant met loze aren.

17.

Zie bovenstaande afbeelding.

Herodotus schreef over het einde van Polykrates: Ἀποκτείνας δέ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος Ὀροίτης ἀνεσταύρωσε.

- In welk opzicht wijkt de afbeelding af van de woorden van Herodotus? (2 punten)
- Geef in maximaal vijf korte zinnen weer wat de aanleiding voor Polykrates' dood is geweest. (4 punten)

Einde deel 1